

PRAVNI I EKONOMSKI ASPEKTI ULASKA ZEMALJA ZAPADNOG BALKANA U EVROPSKU UNIJU

Jasmina Tahirović, MA, email: jaciminat@gmail.com
Općinski sud u Travniku, Vezirska bb, Travnik

Sažetak: Jedan od pretenenata za članstvo u Evropskoj uniji jeste i Bosna i Hercegovina. Neki od uslova koje zemlje pretenenti treba da ispune radi ulaska u Evropsku uniju, s ekonomskog i pravnog aspekta, jesu kako garant ekonomske stabilnosti tako i poštivanje ljudskih prava. Kada govorimo o ekonomskoj stabilnosti onda u tom dijelu zadatak zemalja pretenenata treba da bude u smislu kako ostvariti ekonomski rast i konkurentnost preduzeća. Pravni aspekt koji je neposredno povezan sa poštivanjem ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama jeste i pravo na suđenje u razumnom roku. Dakle, motiv istraživanja u ovome radu je kako ostvariti ekonomsku i pravnu stabilnost upravo iz razloga što su to uslovi koje zemlje pretenenti trebada ispune za članstvo u Evropskoj uniji. S tim u vezi, sadržajem ovoga rada se ima ukazati na pojam korporativnog upravljanja kao sistema kojim se omogućava stvaranje povoljnijeg ekonomskog okruženja za preduzeća i kao takav jedan od pozitivnih primjera kojim bi se eventualno mogao postići ekonomski rast i povećanje konkurentnosti preduzeća. S pravnog aspekta, definisati će se pojam prava na pravično suđenje kao jednog od segmenata poštivanja prava iz Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama. Poštivanje prava na suđenje u razumnom roku predstavlja osnov za blagovremeno donošenje sudskih odluka a što je u interesu pravne sigurnosti.

Ključne riječi: Evropska unija, korporativno upravljanje, Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, suđenje u razumnom roku.

LEGAL AND ECONOMIC ASPECTS OF THE ENTRY OF WESTERN BALKAN COUNTRIES INTO THE EUROPEAN UNION

Abstract: One of the candidates for membership in the European Union is also Bosnia and Herzegovina. Some of the conditions that candidate countries need to fulfill in order to join the European Union, in legal and economic aspects, are the guarantee of economic stability and respect of human rights. When we talk about economic stability then in this part the task of candidate countries should be in the sense of achieving economic growth and competitiveness of companies.. The legal aspect which is directly linked to respect of human rights and fundamental freedoms, pursuant to the European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms, is the right to a trial in a reasonable time period. Therefore, the research idea of this paper is how to achieve economic and legal stability, precisely for the reasons that those are the conditions which candidate countries need to fulfill in order to join the European Union. In relation to the aforementioned, the content of this paper shall point out the idea of corporate management as a system which enables the creation of more favourable economic environment for the companies, and as such is one of the positive examples to be used for the potential economic growth and increase in the competitiveness of the companies. From the legal aspect, the concept of the right to just trial, as one of the segments of human rights respect from the European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms shall be defined. The respect of the right to trial in a reasonable time period represents a basis for a timely decision-making in courts, which is in the interest of legal stability.

Key words: European Union, corporate management, European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms, trial in a reasonable time period

1. UVOD

U ovome radu se ima analizirati interesna sfera Bosne i Hercegovine, u kontekstu položaja jedne od zemalja koje imaju za cilj ulazak u prostor Evropske unije.(U daljem tekstu:EU).Naime, ono što je nezaobilazno s tog aspekta jeste definisati način kojim bi se omogućilo stvaranje uslova za ulazak Bosne i Hercegovine u taj prostor.Dakle, u ovome radu se ima dati jedna dvostruka analiza i to kako s ekonomskog tako i pravnog aspekta.Kada govorimo o ekonomskom aspektu, akcenat je na postizanju ekonomske stabilnosti.Naime, ekonomska stabilnost u ovome kontekstu se ima posmatrati kao zadatak zemalja pretedenata, koji treba da bude ispunjen u smislu kako ostvariti ekonomski rast i konkurentnost preduzeća.Ono što se ima definisati s pravnog aspekta jeste akcentirati značaj Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama(U daljem tekstu:EKLJP).S tim u vezi definisati će se pojam prava na suđenje u razumnom roku i značaj istog.Naime,ovo upravo iz razloga što je pravni aspekt koji je neposredno povezan sa poštivanjem ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu sa EKLJP pravo na suđenje u razumnom roku.

2. EKONOMSKA STABILNOST

Kao jedan od aspekata zadovoljavajućeg ekonomskog nivoa za zemlju pretedenta za članstvo u EU jeste i adekvatna ekonomska stabilnost.Naime, zemlje eventualne članice u EU, moraju da ispune i zadaću koja se ogleda u tome kako da definišu načine kojima bi ostvarili vidno ekonomsko poboljšanje.Taj ekonomski prosperitet se treba manifestirati kroz konkurentnost preduzeća na tržištu a time i ostvarenje ekonomski zdrave sredine.Kao jedan od novih pojmova u tom kontesktu jeste korporativno upravljanje.Ova forma preduzeća se pokazala kao pozitivan primjer za ostvarivanje svrhe, dakle ekonomske stabilnosti.Dakle,navedenom formom je moguće ostvariti konkuretnost preduzeća na tržištu.Pojam korporativnog upravljanja je novi pojam koji se susreće na prostoru zemalja članica EU.

3. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE

Evropski dokumenti uglavnom sadržajno akcentiraju važnost postizanja ekonomskog rasta preduzeća.Naime, postizanjem ekonomskog rasta preduzeća ostvaruje se konkuretnosti istih njihovim pozitivnim ekonomskim statusom. Gledajući neke temeljne dokumente EU nedvojbeno se može primjetiti da su u svima uvijek naglašeni kao najvažniji ciljevi koji se odnose na ekonomski rast i povećanje konkurentnosti preduzeća u EU.Ovi ciljevi se nastoje postići na način da se ozbiljno prilazi sistemu konkurencije koji je izradila komisija EU kao i primjenom drugih propisa kojima je temeljna intencija stvaranje povoljnijeg legalnog gospodarskog okruženja za sama preduzeća EU.Radi postizanja navedenoga, unutar sistema korporativnog prava koja se implemetra na razini EU, najpoznatije forme djelovanja preduzeće su slijedeće:

- The Societas Europa(Evropska kompanija) i The European Economic Interest Grouping(Evropska ekonomska interesna grupacija).Osim ova dvije navedene forme predviđeni su i drugi instrumenti a kao što su:
- europsko kooperativno društvo(The european CO –operative Socieaty),
- europsko osiguravajuće društvo(The European Mutual Society),

- europski savez(asocijacija)društava(The European Aassociation)³⁷⁹

Slijedom navedenoga, evidentno je da su jedni od najvažniji ciljeva za prostor EU upravo ekonomska stabilnost preduzeća kroz jačanje njihovog ekonomskog djelovanja i na globalnom prostoru. Ono što se predstavlja kao važan cilj jeste pronalaženje instrumenata kojima će se omogućiti takav razvoj preduzeća a time i postizanje njihove konkurentnosti i na internacionalnoj razini. Upravo slijedom intencije stvaranja privredne stabilnosti jeste i definisanje naprijed navedenih instrumenata. Naime, navedenim formama preduzeća se nastoje ostvariti olakšice pri poslovnoj saradnji ne samo na razini zemlja EU nego i na internacionalnom nivou. Dakle, na osnovu navedenoga je evidentno da prostor EU ima za cilj stvaranje ekonomski stabilnih preduzeća kako na prostoru zemalja EU tako i na globalnom nivou. Na ovaj način se stvara i jedna pozitivna slika za prostor EU u smislu da zemlje članice svoju ekonomsku stabilnost ne emituju samo na jednom prostoru, nego svojim pozitivnim utjecajem djeluju i na internacionalnom nivou. Stvarajući jedan tako ekonomski pozitivan prostor, jednu ekonomski zdravu sredinu, intencija zemalja članica jeste i da se takav ekonomski ambijent i zadrži. Dakle, iz navedenoga proizilazi da je jedan od uslova koji se upravo i nameće zemljama pretecentima za članstvo u EU, jeste ekonomski održiva stabilnost zemalja koje kao članice treba da se uklape na takav jedan prostor i nastave takav slijed. Sistemi korporativnog upravljanja su svakako sistemi koji doživljavaju određene transformacije a koje nameću trendovi okruženja. Imajući u vidu sistem korporativnog upravljanja u svijetu i EU, može se reći da će on nastaviti da prati globalizacijske trendove i procese koje globalizacija nosi.³⁸⁰

4. SISTEMI KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA

EU je jedan jedinstven prostor u kojem zemlje članice imaju obavezu pridržavati se pravila koja vrijede na tom prostoru. U intenciji za konstatnom ekonomskom stabilnosti kako trenutnih zemalja članica unutar samog prostora a tako i novih članica, nastoji se održati ekonomska stabilnost tog zajedničkog prostora. Ta stabilnost djeluje kako na internom tako i na internacionalnom nivou. S tim u vezi se i konstatno radi na pronalaženju načina kako zadržati a i unaprijediti ekonomsku sferu. Imajući u vidu da je korporativno upravljanje poprimilo definiciju globalnih razmjera u skladu s tim i EU poduzima određene aktivnosti. Upravo su te aktivnosti vezane za aktualiziranje sistema korporativnog upravljanja. Ovo iz razloga što je pomenuti sistem pokazao pozitivne rezultate u smislu ekonomskog rasta i konkurencije preduzeća. Navedeno se pokazalo kao pozitivan primjer i na globalnom nivou. Upotrebom i daljim razvojem korporativnog upravljanja, EU prati globalne trendove i u okviru tih aktivnosti efikasno pronalazi načine za ekonomski razvoj.

5. EVROPSKA KONVENCIJA O LJUDSKIM PRAVIMA I OSNOVNIM SLOBODAMA

Ratifikacija EKLJP predstavlja obavezujući pravni akt za sve potpisnice pa s tim u vezi i Bosnu i Hercegovinu. Nacionalne zemlje potpisnice zaštitu tih prava treba da osiguraju

³⁷⁹ Sadžak, M., Župljanin, S., Kolenda, D., (2016), *Korporativno upravljanje-globalna perspektiva*, Banja Luka: NUBL Banja Luka, Sveučilište Hercegovina, Mostar, SYNOPSIS d.o.o., Zagreb, SYNOPSIS d.o.o. Sarajevo, str 201.

³⁸⁰ Sadžak, M., (2016), *Korporativno upravljanje-globalna perspektiva*, Banja Luka, NUBL Banja Luka, Sveučilište Hercegovina, Mostar, SYNOPSIS d.o.o., Zagreb, SYNOPSIS d.o.o. Sarajevo, str 201.

nacionalnom jurisdikcijom. Ustavni Sud BiH u donošenju svojih odluka se poziva na standarde u oblasti ljudskih prava utvrđenim od strane zaštitnog mehanizma Konvencije u Strasbourgu. Da bi zaštita bila efikasna i da bi se načelo supsidijarnosti Konvencije adekvatno provodilo, svi domaći sudovi općinski, kantonalni, vrhovni, odnosno okružni, osnovni i vrhovni bi trebali primjenjivati Evropsku Konvenciju o ljudskim pravima u njihovom svakodnevnom radu.³⁸¹ Naime, domaće zakonodavstvo prvobitno ima obavezu da štiti ljudska prava zagarantovana EKLJP. Ovo iz razloga što se pozitivan interes adekvatne primjene konvencije posmatra i s aspekta troškova, koji predstavljaju ekonomski gubitak, koji je vezan za sporove koji negativno završavaju kod suda u Strazburu. Naime, član. 41. Konvencije glasi: „Ukoliko sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije ili njenih Protokola, te ukoliko zakonodavstvo Visoke ugovorne strane o kojoj je riječ omogućuje samo djelomično obeštećenje, Sud će po potrebi, odrediti pravičnu naknadu oštećenoj strani.“ Dakle, države koje ratificiraju Konvenciju automatski prihvataju dvostruku obavezu po čl. 1. i imaju obavezu da njihovi domaći zakoni budu kompatibilni sa Konvencijom.

6. PRAVO NA SUĐENJE U RAZUMNOM ROKU

Kada govorimo o pravu na suđenje u razumnom roku onda se to pravo vezuje za EKLJP, odnosno vezuje se za čl. 6. stav. 1. iste. Naime, stav. 1. EKLJP propisuje da kada se odlučuje o određenom predmetu u građanskim pravima ili obavezama ili po krivičnoj optužbi, onda svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku, pred nezavisnim i nepristrasnim sudom. Kada govorimo o pravu na suđenje u razumnom roku, isto predstavlja jedno od osnovnih prava koja su zaštićena pred sudom u Strazburu a praksa pred tim sudom je najdragocjeniji izvor prava ove oblasti.³⁸² Dakle, suđenje u razumnom roku predstavlja bitan segment u kontekstu ostvarivanja kako građanskih prava i obaveza tako i određenih aktivnosti i u kontekstu krivičnih postupaka. Razumni rok u suštini predstavlja određeno vrijeme, dakle zadovoljavajući vremenski okvir, u kojem treba da se donese određena sudska odluka. Ne postupanjem na ovaj način uzrokuju se negativne konotacije u kontekstu rada sudova a s druge strane nemogućnost stranke da ostvari ili odbrani svoja prava. Slijedom navedenoga uzrokuju se i određene negativne posljedice u smislu finansijske nadoknade podnosiocu. Naime, podnošenje Apelacije pred Ustavni sud BiH kao i usvajanje iste je rezultat utvrđivanja povrede prava na pravično suđenje što uzrokuje i određene posljedice. U tom kontekstu se podnosiocu Apelacije može odrediti i pravo na finansijsku nadoknadu zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, odnosno povrede prava na pravično suđenje.

Iz obrazloženja odluke Ustavnog suda BiH broj: **AP-1724/16**

Nekoliko apelanata su podnijeli apelaciju Ustavnom sudu zbog dužne trajanja postupka pred Općinskim sudom. Apelacije su zavedene pod brojem. AP-1724/16, AP-4131/16 i AP-4471/16, AP-4510/16, a sve su zavedene pod brojem: AP-1724/16.

U apelaciji broj: **AP-1724/16** se navodi da je prijedlog za izvršenje pred Općinskim sudom podnesen 10.03.1997. godine a da se još nije donijelo rješenje o izvršenju. Prema stanju u spisu postupak traje više od 19 godina.

³⁸¹ Carss –Frisk, M, (2002), *Pravo na imovinu, Vodič za implementaciju Člana 1., Prvog protokola Evropske Konvencije o ljudskim pravima*, Savjet/Vijeće Evrope.

³⁸² Carić, S, (2008), *Pravo na suđenje u razumnom roku*, Beograd: “JP Službeni glasnik”.

U apelaciji broj: **AP-4131/16** se navodi da je prijedlog za izvršenje, na osnovu izvršne isprave, podesen dana 06.03.2012.godine, da je dana 15.12.2016.godine doneseno rješenje o izvršenju protiv kojeg je izjavljen prigovor o kojem još nije odlučeno, postupak je još u toku i traje više od pet godina.

U apelaciji broj: **AP-4471/16**, se navodi da je dana 06.02.2012.godine podnesen prijedlog za izvršenje, na osnovu sudske nagodbe, radi potraživanja iz radnog odnosa, a dana 21.03.2012.godine doneseno je rješenje o izvršenju. Rješenjem od 10.10.2013.godine je odbijen prigovor a dopisom od 17.10.2014.godine naloženo banci da postupi po predmetnom rješenju o izvršenju (u 2016.godini, bezuspješno). Zaključkom od 16.02.2017.godine je naložena provjera ima li izvršenik otvorene račune kod drugih banaka. Postupak traje više od pet godina.

U apelaciji broj: **AP-4510/16**, se navodi da je dana 17.10.2013. godine podnesen prijedlog za izvršenje na osnovu izvršne isprave, rješenje o izvršenju doneseno je dana 18.06.2015. godine a dana 04.11.2015. godine, rješenjem je odbačen prigovor izvršenika kao neblagovremen. 11.05.2016. godine je zadužen sudac da odluči o prigovoru treće osobe a postupak traje tri godine i šest mjeseci.

Navedene apelacije su zavedene pod brojem: **AP-1724/16** obzirom da se sve odnose na isto pravno pitanje. Razmatrajući podnesene apelacije, Ustavni sud je zaključio da predmetne apelacije ispunjavaju uvjete u pogledu dopustivosti za utvrđivanje prava u odnosu na pravo na pravično suđenje iz člana 6.stava 1.EKLJP i prava na imovinu iz člana 1.Protokola broj 1 uz EKLJP.

U predmetnim apelacijama, utvrđeno je kršenje prava iz člana 6.stav 1.EKLJP. Ustavni sud je smatrao da svakom apleantu pripada pravo na naknadu nematerijalne štete koju su apelanti pretrpjeli zbog kršenja navedenih prava. Ustavni sud, obzirom na odluku i vodeći se načelima pravičnosti, je smatrao da svakom apleantu pripada na ime naknade nematerijalne štete, naknada u iznosu od 1.000,00KM a opredjelio se da svim apelantima dodijeli istu naknadu i da će ista biti odgovarajuća satisfakcija. Nadalje se očekuje i da će nadležna tijela, kojima je dan nalog u izreci predmetne odluke, poduzeti efikasne mjere radi sprečavanja kršenja ustavnih prava, odnosno otklanjanja posljedica njihovog kršenja, kako u slučaju navedenih apelanata tako i u odnosu na sve ostale osobe u relevantnoj ili sličnoj situaciji. Dakle, nepoštivanje prava na suđenje u razumnom roku predstavlja direktno kršenje odredbi čl.6.stav.1 EKLJP. Naime, Bosna i Hercegovina je ratificirala EKLJP i na taj način se ona direktno primjenjuje u domaćem pravnom sistemu. Poštivajući princip prava na suđenje u razumnom roku se prvenstveno poštujući te propise, pozitivno djeluje na efikasnost u cilju pravne zaštite. Specifičnost dosuđivanja naknade u vezi sa pravo na suđenje u razumnom roku ogleda se u tome što naknadu, u slučajevima gdje je to regulisano, može dosuditi i nadležni sud tužene države. Da bi ta naknada bila prihvaćena i od strane strazburškog suda, bitno je da ona bude odgovarajuće i dovoljno zadovoljenje zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku. U određivanju visine naknade sud se rukovodi svojom praksom u sličnim situacijama, pri čemu ubzir uzima dužinu trajanja postupka, njegovu složenost, brojnost istaknutih povreda, važnost predmeta za podnosioca, ponašanje učesnika postupka i nadležnih vlasti.³⁸³

³⁸³ Carić, S., (2008), *Pravo na suđenje u razumnom roku*, Beograd: "JP Službeni glasnik".

7. NEIZVRŠAVANJE ODLUKA U RAZUMNOM ROKU

Ono što je veoma važno napomenuti u kontekstu prava na suđenje u razumnom roku jeste i sprovođenje određene odluke u razumnom roku. Ovdje je bitno napomnuti i određene okolnosti koje same stranke u postupku stvaraju i na taj način utječu na dužinu trajanja sudskog postupka i ne izvršavanje odluke u razumnom roku. Naime, posmatrajući pravo jedne od stranaka, dakle da isto ostvari po osnovu odluke koja treba da se izvrši, ne može se zanemariti činjenica prava druge strane da učestvuje postupku. Kada govorimo o učešću te strane u postupku onda treba navesti da i ta druga ili treća strana, imaju jednaka prava kao i sam ponosilac zahtjeva. Upravo u tim situacijama dolazi do okolnosti koje kako bi se ispoštovali principi jednakosti svih stranaka u postupku utječu na dužinu trajanja samog postupka. Ovo se ogleda u činjenici da se o svakom zahtjevu stranke u postupku treba odlučiti, svaki dostavljeni podnesak se dostavlja ostalim strankama u postupku na uvid. Dakle, stranke u postupku moraju imati informacije o stanju u predmetu a imati i odluku o svom zahtjevu. Sve te radnje dodatno utječu na dužinu postupka. Ovo i iz razloga što je prisutna i činjenica mogućnosti ulaganja i pravnih lijekova na odluke i na taj način izdejstvovanje odluka više instance. I za odluke više instance treba određeno vrijeme. Ovo se može uvrstiti i kao složenost predmeta a što se definiše i brojnim zahtjevima stranaka u postupku o kojim treba odlučivati. Činjenica je da određeni postupci traju duži vremenski period koji prelazi okvire suđenja u razumnom roku ali u nekim situacijama i same stranke svojim postupanjem utječu na dužinu trajanja postupka.

6.1. Posljedice ne donošenja odluke u razumnom roku

Dakle, važnost donošenja odluka u razumnom roku je jedan od neizostavnih segmenata prava na pravično suđenje kao garanta ostvarivanja prava na blagovremenu sudsku zaštitu. Pojedinaac ili više istih, kao strane u postupku koji žele da ostvare neko svoje pravo očekuju rješenje pravne situacije i donošenje odluke u vezi zahtjeva koji su postavili. Prelazeći vremenski okvir za donošenje odluke u razumnom roku dolazi do osnova za utvrđivanje kršenja prava na suđenje u razumnom roku. U vezi s tim Ustavni sud BiH je zauzeo sudsku notornu sudsku praksu što je evidentno i kroz određene odluke Ustavnog suda. Naime ono što se može zapaziti u sadržaju odluka Ustavnog suda jeste i utvrđivanje prava na određenu novčanu naknadu podnosiocima Apelacija. Dakle podnosilac zahtjeva koji uspije sa Apelacijom odlukom Ustavnog suda dobije pravo i na novčanu naknadu.

Ta novčana naknada u suštini predstavlja sankciju za neadekvatno postupanje, koje se negativno reflektovalo na ostvarivanje sudske zaštite kroz garant vladavine prava. Upravo i iz tog razloga je važno pridržavati se normi koje su definisane EKLJP a time i normi koje su obavezne za nacionalno zakonodavstvo. Poštivanje normi EKLJP nacionalna zakonodavstva izbjegavaju i ekonomski gubitak. Naime ovo iz razloga što podnosilac predstavke, koji uspije u sporu ima pravo na novčanu naknadu za štetu koju je pretrpio zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku.

Dakle u kontekstu donošenja odluke u razumnom roku i neblagovremenoga ostvarivanja svojih prava, ima za posljedicu negativne konotacije u vezi sa ostvarivanja prava na sudsku

zaštitu a time i negativan ekonomski predznak. Naime, negativan ekonomski predznak se reflektuje i nadoknadom štete u određenom novčanom iznosu.

7. ZAKLJUČAK

Imajući u vidu afinitet Bosne i Hercegovine ka članstvu u EU, obzirom da je Bosna i Hercegovina i potpisnica sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju istoj, neophodno je i ispunjenje određenih uslova za članstvo. Naime, kao neki od uslova koje treba ispuniti za ulazak u EU jesu upravo zadovoljavajući ekonomski i pravni segmenti. Postizanje ekonomske stabilnosti je moguće sistemom korporativnog upravljanja. Takav sistem se emituje u pozitivnim ekonomskim konotacijama na prostoru EU. Primjenom tog sistema je moguće utjecati na pozitivnu ekonomsku stabilnost. Naime, formiranjem preduzeća kao korporacija se stvara jedno pozitivno poslovno okruženje koje djeluje i na globalnom nivou. Navedeno se pokazalo kao pozitivan primjer koji se koristi na prostoru EU koja na taj način prati i globalizacijski ekonomske trendove. S druge strane, dakle s pravnog aspekta, kao jedan od uslova koji treba da se ispuni jeste poštivanje EKLJP. Naime, u ovome radu dat je prikaz važnosti suđenja u razumnom roku kao i izvršavanje odluka na isti način. Dakle, blagovremeno donošenje odluka omogućava zainteresiranim stranama da ostvare svoja prava kroz sistem pravne zaštite. Pravo i ostvarenje prava na suđenje u razumnom roku, omogućava pozitivnu prezentaciju u kontekstu sudske zaštite što se podvodi i pod vladavinu prava. U suprotnom, moguće su sankcije na način da se pred Ustavnim sudom usvoji određena Apelacija i odredni novčana naknada podnositeljima kao satisfakcija što nisu blagovremeno ostvarili svoje pravo. Dakle, osim što se utvrdi povreda prava na pravično suđenje može se i odrediti novčana naknada podnositeljima. Na ovaj način se stvara negativno okruženje s ekonomskog aspekta, u smislu ekonomskog podrivanja zemlje, čiji pravni sistem je prošao kroz sferu pravnog propusta. EU je prostor koji nastoji zadržati kako ekonomsku tako i pravnu stabilnost. Slijedom tog nastojanja za zemlje preterdente se i postavljaju određeni uslovi. Naime, ovo iz razloga što te zemlje upravo ulaskom u EU treba da nastave jedan takav slijed kako bi ta ciljna zajednica i dalje funkcionisala kao takva i na taj način ostvarivala poštivanje pravila u istoj. Dakle EU je prostor koji prihvata nove članice pod određenim uslovima za iste, koje treba da ih ispune a kako bi se prilagodili tom ciljnom prostoru. S tim u vezi je i bio motiv istraživanja u ovome radu, dakle kako ostvariti ekonomsku i pravnu stabilnost upravo iz razloga što su to neki od uslova koje zemlje preterdenti treba da ispune za članstvo u EU.

LITERATURA

- [1] Borić, T, et. al. (2014), *Nova pravna revija (NPR)*, Bonn: University Press-Magistrat.
- [2] Braithwaite, B., Mole, N., Harby, C., (2014), *Ljudska prava u Evropi*, London: The AIRE Centar.
- [3] Carić, S., (2008), *Pravo na suđenje u razumnom roku*, Beograd: "JP Službeni glasnik".
- [4] Gomien, D., (2000), *Kratki vodič kroz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima*, Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- [5] Murdoch, J., (2008), *Sažetak studije kompatibilnosti zakona i prakse Bosne i Hercegovine sa zahtjevima Evropske konvencije o ljudskim pravima*, Sarajevo: Savjet/vijeće Evrope.